

Kształtowanie się opinii publicznej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Czesław Mojsiewicz, *Rola opinii publicznej w polityce*, dostępny w internecie: repozytorium.ukw.edu.pl [dostęp 25.11.2020 r.].
- Źródło: Robert Staniszewski, *Opinia publiczna – teoretyczny sens i zakres pojęcia*, „Studia Politologiczne” 2012, t. 25, s. 120.
- Źródło: Józef Ignacy Kraszewski, *Roboty i prace*, Warszawa 1875, s. 355.

- Źródło: Napoleon Bonaparte. Cytat za: *Napoleon. Maksymy*, wybór Leopold Gluck, Monika Senkowska-Gluck, Warszawa 1983, s. 96.
- Źródło: Marcin Makowski, *Makowski: „Sondażokracja. Jak nie zwariować w przedwyborczym wysypie sondaży?*, 4.10.2019 r., dostępny w internecie: opinie.wp.pl [dostęp 5.01.2021 r.].
- Źródło: Abraham Lincoln. Cytat za: Mark Lilla, *Koniec liberalizmu, jaki znamy. Requiem dla polityki tożsamości*, tłum. Łukasz Pawłowski, Warszawa 2018, s. 18.
- Źródło: *Sonda* (ang. *opinion sound*), dostępny w internecie: dobrebadania.pl [dostęp 25.11.2020 r.].
- Źródło: *Sondaż* (ang. *survey*), dostępny w internecie: dobrebadania.pl [dostęp 25.11.2020 r.].
- Źródło: Piotr Pacewicz, *Tajemnice exit poll, czyli jak Ipsos obliczy wynik wyborów, który zobaczymy o 21. „Są nerwy”*, 12.07.2020 r., dostępny w internecie: oko.press [dostęp 25.11.2020 r.].

⌋ Napoleon Bonaparte

Opinia publiczna jest niewidzialną i tajemniczą potęgą, której nic nie jest w stanie się oprzeć, nic nie jest od niej bardziej zmienne, bardziej nieokreślone i silniejsze. A przy tym, przy wszystkich swych kapryśkach, jest ona znacznie częściej, niż się wydaje, prawdziwa, rozsądna, sprawiedliwa.

Źródło: Napoleon Bonaparte. Cytat za: *Napoleon. Maksymy*, wybór Leopold Gluck, Monika Senkowska-Gluck, Warszawa 1983, s. 96.

⌋ Józef Ignacy Kraszewski

Roboty i prace

Opinia publiczna... jest to owo morze, którego bałwany [autor protestuje przeciwko dwuznaczności!] rozbijają najpotężniejsze statki i kruszą najtwardsze skały, lecz niestety, wiatry, które ją podnoszą, wieją, jak los zdarzy.

Źródło: Józef Ignacy Kraszewski, *Roboty i prace*, Warszawa 1875, s. 355.

Abraham Lincoln

“ Opinia publiczna jest najważniejsza. Gdy jest po naszej stronie, nic nie może pójść źle; wbrew niej – nic nie może się powieść. Ktokolwiek kształtuje opinię publiczną, sięga głębiej niż ten, kto wprowadza w życie ustawy lub ogłasza orzeczenia sądów.

Źródło: Abraham Lincoln. Cytat za: Mark Lilla, *Koniec liberalizmu, jaki znamy. Requiem dla polityki tożsamości*, tłum. Łukasz Pawłowski, Warszawa 2018, s. 18.

Trzy znane postaci, trzy ważne refleksje na temat opinii publicznej. Jak rozumiesz przesłanie każdej z tych myśli?

Twoje cele

- Rozważysz znaczenie opinii publicznej w państwie demokratycznym.
- Przeanalizujesz czynniki wpływające na kształtowanie opinii publicznej.
- Scharakteryzujesz najważniejsze ośrodki badania opinii publicznej w Polsce.

Przeczytaj

Opinia publiczna

Opinia publiczna to ogół przekonań w kwestiach istotnych społecznie, wyrażanych w społeczeństwie lub innej zbiorowości*. W węższym znaczeniu pojęcia tego używa się także na określenie dominujących w zbiorowości poglądów, podzielanych przez większość jej członków. W szerszym rozumieniu opinia publiczna oznacza także po prostu „publiczność”, samą zbiorowość, w której występują jakieś poglądy na zagadnienia społeczno-polityczne, a nawet środki masowego przekazu czy inne organy wyrażające opinię.

Znaczenie opinii publicznej

[Opinia publiczna](#) bywa często orężem w rozmaitych debatach politycznych.

Uczestnicy takich debat chętnie powołują się na rzesze zwolenników promowanych przez nich poglądów, wykorzystując tzw. [społeczny dowód słuszności](#) – jeśli odbiorcy tych wystąpień nie wiedzą, jaka decyzja lub pogląd jest rzeczywiście słuszny, skłonni są przychylić się do zdania większości grupy.

Poglądy wyrażane przez większość społeczeństwa często służą też politykom do takiego kształtowania swoich programów czy wystąpień, aby w jak największym stopniu uprawdopodobnić swoje zwycięstwo w wyborach. Do historii przechodzą czasy, kiedy punktem wyjścia do formułowania politycznych planów działania była ideologia i wyznawane w ramach tej ideologii wartości. Coraz bardziej nasila się zjawisko [populizmu](#), a więc schlebiana opinii publicznej celem uzyskania jej poparcia.

Opinia publiczna dotyczy nie tylko sfery działania politycznego, ale również organizacji o innym charakterze. Przekonało się o tym wielu przedsiębiorców, których produkty sprzedawały się lepiej lub gorzej w zależności od tego, jaką opinią się cieszyły i jaką opinię miał sam producent. W ekstremalnych przypadkach zdarzają się nawet [bojkoty](#) określonych towarów, np. wytwarzanych w sposób wyjątkowo niekorzystnie wpływający na środowisko naturalne lub z rażącym pogwałceniem [praw pracowniczych](#). To również jedna z odsłon oddziaływania opinii publicznej.

Kształtowanie opinii

Mogłoby się wydawać, że zarówno jednostki, jak i całe społeczności są całkowicie swobodne w ocenie zjawisk społecznych oraz politycznych i niezależne w decyzjach podejmowanych w tym zakresie. Tymczasem w rzeczywistości na kształtowanie opinii publicznej ma wpływ wiele zróżnicowanych czynników.

Przede wszystkim opinia publiczna nie kształtuje się w próżni, a w społeczeństwie o określonym systemie wartości lub doświadczeniach historycznych, które wpływają na ich opinie. Opinię publiczną kształtują również organy władzy państwowej przez sposób, w jaki informują obywateli o podejmowanych działaniach, decyzjach, zmianach prawa. Duże znaczenie mają tu również sami członkowie politycznych elit, którzy często stają się w społeczeństwie tzw. [przywódcami opinii](#). Rolę taką odgrywać będą także działacze społeczni, naukowcy, eksperci, artyści, a nawet celebryci, czyli wszystkie osoby, które społeczeństwo z jakichś względów uznaje za autorytet. Kształtowaniem opinii publicznej zajmują się też środki masowego przekazu.

Przekaz medialny jest kształtowany przez zespół kilkunastu osób, a trafia do milionów odbiorców.

Z jakim ryzykiem to się wiąże?

Źródło: domena publiczna.

W kontekście kształtowania opinii publicznej duże znaczenie może mieć zjawisko [propagandy](#), czyli celowego działania ukierunkowanego na kształtowanie określonych

poglądów i zachowań jednostek i całego społeczeństwa. Działania takie podejmuje bardzo często państwo, jednak propagandą określonych poglądów mogą zajmować się także na przykład różnego rodzaju aktywiści lub przedsiębiorcy. Propaganda jest jednym z narzędzi [indoktrynacji](#), która polega na świadomym i systematycznym wpajaniu jednostkom w społeczeństwie wybranych ideologii (np. religijnych, politycznych) przedstawianych jako jedynie słuszne. Oprócz propagandowych działań podejmowanych przez środki masowego przekazu, indoktrynacji podporządkowywany jest również cały system oświaty. Zarówno propaganda, jak i indoktrynacja to zjawiska charakterystyczne raczej dla systemów totalitarnych, nie można jednak powiedzieć, aby państwa demokratyczne były od nich całkowicie wolne.

Im szybciej przestaniemy ulegać złudzeniu niezależności naszej opinii, a w konsekwencji także złudzeniu pozornej swobody kształtowania się opinii publicznej, tym w rzeczywistości bardziej niezależna ta opinia się staje.

Funkcje opinii publicznej

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Badanie opinii publicznej

Badaniem opinii publicznej zajmują się wyspecjalizowane instytucje, tzw. ośrodki badania opinii publicznej, stosujące naukową metodologię zbierania i opracowywania danych.

Najstarszym na świecie ośrodkiem badania opinii społecznej jest założony w 1935 roku amerykański Instytut Gallupa (właściwie Amerykański Instytut Opinii Publicznej). Instytut stał się wzorem dla podobnych instytucji zakładanych na całym świecie. W Polsce badaniem opinii zajmuje się współfinansowane z budżetu państwa i poddane nadzorowi premiera Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS), a także wiele ośrodków prywatnych i komercyjnych, m.in. TNS Polska, powstały ze sprywatyzowanego po 1989 roku Ośrodka Badania Opinii Publicznej (OBOP), oraz Instytut Badań Rynkowych i Społecznych (IBRiS), Kantar czy Instytut Badania Opinii Homo Homini.

Polecenie 1

Przeanalizuj dane dotyczące zaufania Polaków do polityków w październiku 2020 r. i w styczniu 2021 r. Zwróć uwagę na zmiany, jakie zaszły w tym okresie. Zastanów się, jakie wydarzenia mogły wywołać te zmiany.

Zaufanie do polityków w ostatniej dekadzie października 2020

polityk : Szymon Hołownia

zaufanie : 50

obojętność : 19

nieufność : 20

trudno_powiedzieć_/_odmowa_odpowiedzi : 5

nieznajomość : 6

polityk : Andrzej Duda

zaufanie : 46

obojętność : 10

nieufność : 41

trudno_powiedzieć_/_odmowa_odpowiedzi : 3

nieznajomość : 0

polityk : Mateusz Morawiecki

zaufanie : 41

obojętność : 10

nieufność : 45

trudno_powiedzieć_/_odmowa_odpowiedzi : 4

nieznajomość : 0

polityk : Rafał Trzaskowski

zaufanie : 38

obojętność : 14

nieufność : 41

trudno_powiedzieć_/_odmowa_odpowiedzi : 4

nieznajomość : 3

polityk : Władysław Kosiniak-Kamysz

zaufanie : 36

obojętność : 24

nieufność : 24

nieuność : 24

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 6

nieznajomość : 10

polityk : Zbigniew Ziobro

zaufanie : 30

obojętność : 13

nieufność : 49

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 5

nieznajomość : 3

polityk : Elżbieta Witek

zaufanie : 27

obojętność : 12

nieufność : 29

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 5

nieznajomość : 27

polityk : Jarosław Kaczyński

zaufanie : 27

obojętność : 8

nieufność : 61

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 3

nieznajomość : 1

polityk : Krzysztof Bosak

zaufanie : 26

obojętność : 20

nieufność : 35

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 5

nieznajomość : 14

polityk : Tomasz Grodzki

zaufanie : 25

obojętność : 15

nieufność : 30

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 5

nieznajomość : 25

polityk : Jarosław Gowin

zaufanie : 24

obojętność : 20
nieufność : 39
trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 7
nieznajomość : 10

polityk : Włodzimierz Czarzasty
zaufanie : 21
obojętność : 18
nieufność : 28
trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 6
nieznajomość : 27

polityk : Jacek Sasin
zaufanie : 21
obojętność : 13
nieufność : 43
trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 6
nieznajomość : 17

polityk : Adam Niedzielski
zaufanie : 19
obojętność : 14
nieufność : 15
trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 6
nieznajomość : 46

Oprac. na podst.: CBOS, *Zaufanie do polityków w ostatniej dekadzie października*, Komunikat z badań nr 143/2020, Warszawa listopad 2020.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zaufanie do polityków w styczniu 2021

polityk : Szymon Hołownia
zaufanie : 50
obojętność : 17
nieufność : 21
trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 4
nieznajomość : 8

polityk : Andrzej Duda

zaufanie : 49

obojętność : 9

nieufność : 38

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 4

nieznajomość : 0

polityk : Mateusz Morawiecki

zaufanie : 44

obojętność : 9

nieufność : 43

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 3

nieznajomość : 1

polityk : Rafał Trzaskowski

zaufanie : 38

obojętność : 15

nieufność : 39

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 4

nieznajomość : 4

polityk : Władysław Kosiniak-Kamysz

zaufanie : 35

obojętność : 22

nieufność : 25

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 5

nieznajomość : 13

polityk : Jarosław Kaczyński

zaufanie : 32

obojętność : 9

nieufność : 55

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 4

nieznajomość : 0

polityk : Adam Niedzielski

zaufanie : 29

obojętność : 14

nieufność : 21

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 3

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 5
nieznajomość : 33

polityk : Zbigniew Ziobro

zaufanie : 29

obojętność : 14

nieufność : 49

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 5

nieznajomość : 3

polityk : Jarosław Gowin

zaufanie : 26

obojętność : 21

nieufność : 34

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 6

nieznajomość : 13

polityk : Elżbieta Witek

zaufanie : 25

obojętność : 13

nieufność : 28

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 4

nieznajomość : 30

polityk : Krzysztof Bosak

zaufanie : 25

obojętność : 17

nieufność : 36

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 4

nieznajomość : 18

polityk : Tomasz Grodzki

zaufanie : 24

obojętność : 17

nieufność : 32

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 4

nieznajomość : 23

polityk : Jacek Sasin

zaufanie : 20

obojętność : 13

nieufność : 41

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 5

nieznajomość : 21

polityk : Włodzimierz Czarzasty

zaufanie : 17

obojętność : 18

nieufność : 29

trudno_powiedzieć_/ _odmowa_odpowiedzi : 6

nieznajomość : 30

Oprac. na podst.: CBOS, *Zaufanie do polityków w styczniu*, Komunikat z badań nr 11/2021, Warszawa styczeń 2021.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

bojkot

zerwanie stosunków z jakimś państwem, organizacją czy osobą w celu wywarcia nacisku lub wyrażenia protestu

elity polityczne

środowisko opiniotwórcze, autorytatywne i miarodajne dla ogółu obywateli i władzy publicznej w systemie politycznym, stanowiące dla obywateli warstwę przywódczą, a dla władzy – rezerwę jej kadr

indoktrynacja

świadomy i systematyczny proces, którego celem jest wpojenie człowiekowi określonych ideologii i doktryn, zwłaszcza religijnych, politycznych lub społecznych

opinia publiczna

ogół przekonań w kwestiach istotnych społecznie, wyrażanych w społeczeństwie lub innej zbiorowości

populizm

zjawisko polityczne polegające na odwoływaniu się w swoich postulatach i retoryce do idei i woli „ludu”, często stawianego w kontrze do „elit”

prawa pracownicze

ustalone w aktach normatywnych uprawnienia, jakie ma osoba pracująca, oraz warunki dotyczące jej pracy

propaganda

celowe działanie zmierzające do ukształtowania określonych poglądów i zachowań zbiorowości ludzkiej lub jednostki

przywódca opinii

najczęściej polityk lub działacz społeczny, głoszący poglądy popierające ogół członków społeczeństwa lub jego znaczną część na sprawy stanowiące w danym momencie przedmiot ogólnego zainteresowania

społeczny dowód słuszności

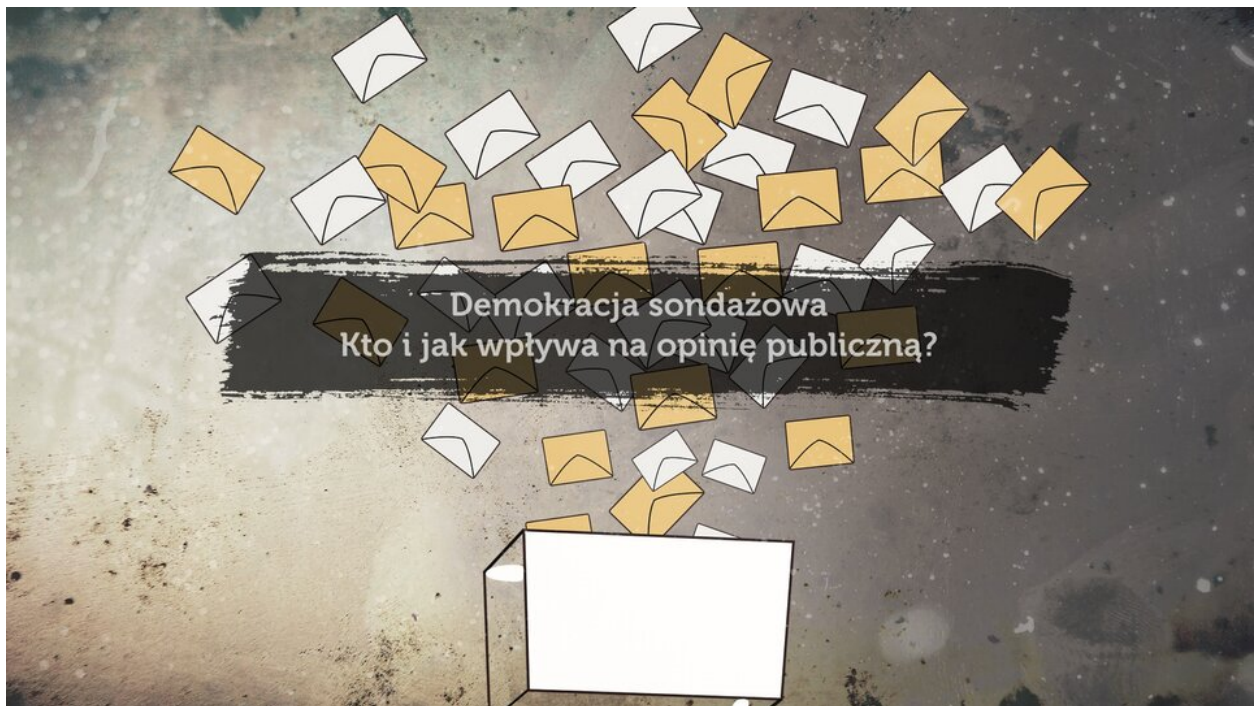
zasada, według której jednostka wykazuje tendencję do przyjmowania poglądów, zachowań i decyzji takich samych, jak reszta grupy społecznej

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z miniwykładem dr hab. Karoliny Wigury i wykonaj ćwiczenia.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DRO9BU0rE>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Demokracja sondażowa. Kto i jak wpływa na opinię publiczną?*

Ćwiczenie 1

Wymień i wyjaśnij cztery elementy, jakie składają się na każde badanie opinii publicznej.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij, kto i w jaki sposób może aktywnie kształtować opinię publiczną.

Ćwiczenie 5

Wyjaśnij, z czego wynika słabnąca rola środków masowego przekazu w kształtowaniu opinii publicznej.

Ćwiczenie 6

Wyjaśnij negatywne konsekwencje instrumentalnego traktowania opinii publicznej przez polityków. Rozważ możliwości zahamowania tego negatywnego trendu.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Materiał źródłowy do ćwiczeń 1 i 2.

” Robert Staniszewski

Opinia publiczna – teoretyczny sens i zakres pojęcia

W systemach totalitarnych, a więc takich, w których mamy do czynienia z całkowitą kontrolą życia społecznego we wszystkich jego wymiarach, proces tworzenia się autonomicznej opinii publicznej jest zastąpiony przez odgórnie sterowany i kontrolowany proces rozpowszechniania opinii akceptowanych przez podmiot sprawujący władzę. Nie istnieje zatem możliwość artykulacji opinii, które byłyby niezgodne z opinią akceptowaną przez monocentryczną władzę. Opinię publiczną w systemach totalitarnych można więc utożsamić z odgórnie powstającym „monopolistycznym głosem reżimu”, a proces jej „kształtowania” sprowadza się wyłącznie do efektu wzmacniającego.

Pełnemu kształtowaniu się opinii publicznej sprzyja wyłącznie współcześnie rozumiany system demokratyczny, w którym media nie są podporządkowane jednemu ośrodkowi władzy, a pomiędzy poszczególnymi podmiotami generującymi informacje istnieje rozwijająca się konkurencja. Dopiero w przypadku tego typu systemu możemy mówić o eksplikacyjnej, integracyjnej, konsultatywnej, kontrolnej oraz kreacyjnej funkcji opinii publicznej.

Źródło: Robert Staniszewski, *Opinia publiczna – teoretyczny sens i zakres pojęcia*, „Studia Politologiczne” 2012, t. 25, s. 120.

Ćwiczenie 1

Wskaż nazwę działania władz w państwach totalitarnych zmierzającego do kształtowania opinii publicznej, którego opis podkreślono w tekście.

- propaganda
- propedeutyka
- konkurencyjność
- ideologizacja

Nazwa działania władz:

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 2

Wyjaśnij, jakie wartości są, zdaniem autora tekstu, warunkiem pełnego kształtowania się opinii publicznej i realizowania przez nią wszystkich wymienionych funkcji.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Czesław Mojsiewicz

Rola opinii publicznej w polityce

W ostatnich dziesięcioleciach występuje wzrost zainteresowania opinią publiczną. Z jednej strony, gwałtownie rozwinęły się ilościowo i jakościowo instytucje kształtujące wpływające na opinię (radiofonia, stacje telewizyjne, słowo drukowane), a z drugiej – zachodzą zmiany w charakterze rządów, władzy, ustrojów. Rozwój demokracji we współczesnym świecie zakłada wzrost roli obywateli w aktach wyborczych, różnych głosowaniach, plebiscytach, referendach. Rodzi zapotrzebowanie na rzetelną wiedzę, informację o stanie opinii publicznej oraz na sposoby, metody wpływania na opinię publiczną. Wynika to też stąd, że politycy wszystkich szczebli są zależni od opinii publicznej. Nie chodzi tylko o opinię społeczną, bardziej zależni są od liczby otrzymywanych głosów w różnych wyborach. Mimo że często robią miny obojętnych na notowania opinii publicznej, interesują się wskazaniem publiczności. Politycy bardzo zabiegają o obecność w środkach masowego przekazu, a szczególnie w telewizji. Mają pretensje do redakcji, gdy kogoś pokazuje się częściej, a innego rzadziej. Częstotliwość prezentowania polityków ma wpływ na liczbę zwolenników i przeciwników. To daje możliwość orientacji, jak poszczególni politycy są postrzegani. Jednak socjologowie zwracają uwagę na to, by aprobatą czy dezaprobatą wobec działań polityka, nie decydowały w każdym przypadku o jego działalności. Jej motywem nie może być pogoń za popularnością za wszelką cenę. Działalność polityka ma służyć interesom społeczności, dobru ogólnemu, a nie interesom prywatnym. Dlatego polityk musi się poddawać ocenie wyborców we własnym okręgu czy miejscu zamieszkania. Nie może

być tak, że polityk pokazuje się tylko w czasie kampanii wyborczej, a później miesiącami go nikt nie widzi, zapomina o tym, kto go wybierał. Sprzyja temu ordynacja wyborcza, która daje możliwość „uniezależnienia się” od wyborców, gdy uzyskuje się mandat z listy centralnej – partyjnej. Trzeba się zgodzić, że małe okręgi wyborcze, nawet jednomandatowe, lepiej odzwierciedlają rzeczywistą popularność wśród wyborców niż tylko w kręgach władz partyjnych. Gdy okręg wyborczy będzie mały, to polityk zostanie zmuszony do troski o swoją opinię wśród wyborców, będzie koncentrować uwagę na służbie dla obywateli, a nie na rozgrywkach na szczeblach władzy.

Źródło: Czesław Mojsiewicz, *Rola opinii publicznej w polityce*, dostępny w internecie: repozytorium.ukw.edu.pl [dostęp 25.11.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj ćwiczenie.

Tekst I

” **Sonda (ang. *opinion sound*)**

Sonda to rodzaj prostego badania opinii publicznej, w którym biorą udział widzowie jakiegoś programu telewizyjnego (opinie zbierane są za pomocą przesyłanych sms), użytkownicy stron internetowych, uczestnicy jakiejś imprezy itp. Sondę można przeprowadzić również na ulicy (ankieterzy zatrzymują przypadkowych przechodniów i zadają im pytanie dotyczące np. oceny aktualnego wydarzenia politycznego).

Sonda polega na zadaniu takim osobom jednego konkretnego pytania: czy podobają się im poglądy uczestników oglądanego programu, jak oceniają artykuł przeczytany na stronie internetowej itp. Osoby, które zechcą wziąć udział w sondzie, wybierają jedną z kilku możliwych odpowiedzi. Są one natychmiast zliczane, a wyniki podawane na bieżąco (np. przed zakończeniem programu lub stale pokazywane na stronie internetowej).

Źródło: *Sonda (ang. opinion sound)*, dostępny w internecie: dobrebadiania.pl [dostęp 25.11.2020 r.].

Tekst II

” **Sondaż (ang. *survey*)**

Sondaż to badanie prowadzone na losowych, reprezentatywnych próbach mieszkańców całego kraju lub wybranych miast i regionów. Sondaże są powszechnie wykorzystywane do ustalania społecznego poparcia dla partii i liderów partyjnych, zaufania do rządu i instytucji publicznych, oceny bieżącej sytuacji kraju, panujących obyczajów, norm, prawa itp.

Wskaż, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Sondaż jest badaniem bardziej złożonym (skomplikowanym) od sondy.

prawda / fałsz

Sonda jest metodą naukową.

prawda / fałsz

Sondaż dostarcza wiarygodniejszych wyników opinii publicznej.

prawda / fałsz

Sonda jest przeprowadzana na reprezentatywnych próbach mieszkańców całego kraju.

prawda / fałsz

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Piotr Pacewicz

Tajemnice exit poll, czyli jak Ipsos obliczy wynik wyborów, który zobaczymy o 21. „Są nerwy”

Piotr Pacewicz, OKO.press: Nerwy?

Dyr. Paweł Predko, Ipsos: Na pewno trochę tak.

My też będziemy się denerwować czekając o 21:00 na wyniki waszego sondażu tzw. exit poll, czyli „sondażu wyjścia”, bo badacie osoby wychodzące z lokali. Pan odpowiada za całą operację.

To mogą być jedne z trudniejszych wyborów, w jakich prowadziliśmy sondaż exit poll. Nasz stres nie wynika z braku zaufania do narzędzi, jakimi się posługujemy, ale z tego, że wynik jaki podamy w niedzielę o 21:00 może być niekonkluzywny. Wyjdzie nam np. 50,5 proc. głosów na Rafała Trzaskowskiego i 49,5 proc. na Andrzeja Dudę (lub odwrotnie) i odbiór medialny będzie od razu taki, że wygrał ten lub tamten.

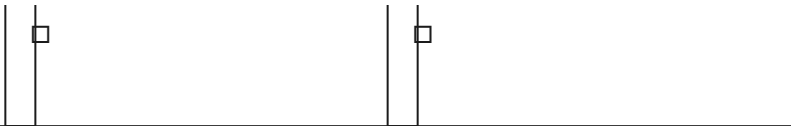
Bez czekania choćby na late poll, który powinien być o godzinę wcześniej niż w czasie I tury, czyli koło północy, opinia publiczna uzna, że mamy już prezydenta i zaczną się komentarze. Po naszym exit poll w wyborach parlamentarnych 2019, gdzie trafiliśmy w wyniki PiS i KO z dokładnością 0,0 proc. i 0,1 proc. oczekiwania są takie, że exit poll to w zasadzie wynik wyborów.

Źródło: Piotr Pacewicz, *Tajemnice exit poll, czyli jak Ipsos obliczy wynik wyborów, który zobaczymy o 21. „Są nerwy”*, 12.07.2020 r., dostępny w internecie: oko.press [dostęp 25.11.2020 r.].

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Ostateczny wynik wyborów do organów władzy w Polsce zależy wyłącznie od głosów oddanych przez wyborców przy urnie, nie mają na niego wpływu prowadzone podczas głosowania badania opinii publicznej.	☐	☐
Dyrektor Ipsos podaje w wątpliwość rzetelność badań prowadzonych w ramach tzw. exit poll i late poll.	☐	☐
Wyniki sondaży prowadzonych w dniu głosowania, o którym mowa w przytoczonym fragmencie wywiadu, są niekonkluzywne ze względu na niewielką różnicę poparcia społecznego, jakim cieszą się obaj kandydaci.	☐	☐
Wyniki late poll podawane są wcześniej niż wyniki exit poll.	☐	☐

Exit poll to w zasadzie
wynik wyborów.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj zadanie.

” Marcin Makowski

Makowski: „Sondażokracja. Jak nie zwariować w przedwyborczym wysypie sondaży?

Finisz kampanii parlamentarnej upłynie – jak zwykle – pod znakiem sondażowych przepychanek. Która pracownia da więcej, która bardziej zaskoczy, jaki trend okaże się najbardziej miarodajny. A potem i tak wszystko ułoży się inaczej. Przywykliśmy do tego, dlaczego więc nadal wierzymy sondażom? „Najnowszy sondaż: opozycja – 49,97 proc., PiS – 43,44 proc. Kto będzie rządził?” – pyta wczorajszy „Super Express”. Na pierwszy rzut oka, sensacja. Opozycja miażdży PiS, w koalicji trzech partii odbiera Jarosławowi Kaczyńskiemu wymarzoną drugą kadencję – pozamiatane. A potem przychodzi metoda D'Hondta, za pomocą której wyborcze poparcie przekłada się na mandaty w parlamencie i wychodzi, że nic się nie zmienia. Prawo i Sprawiedliwość ma 234 mandaty, a opozycja 226 z 460 (jeden dla mniejszości niemieckiej).

Źródło: Marcin Makowski, *Makowski: „Sondażokracja. Jak nie zwariować w przedwyborczym wysypie sondaży?*, 4.10.2019 r., dostępny w internecie: opinie.wp.pl [dostęp 5.01.2021 r.].

Wskaż, dlaczego wyniki sondaży przedwyborczych, jak miało to miejsce w przypadku wyborów parlamentarnych w 2019 roku, mogą się okazać mylące w odniesieniu do samych wyników wyborów.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

” Marcin Makowski

Makowski: „Sondażokracja. Jak nie zwariować w przedwyborczym wysypie sondaży?

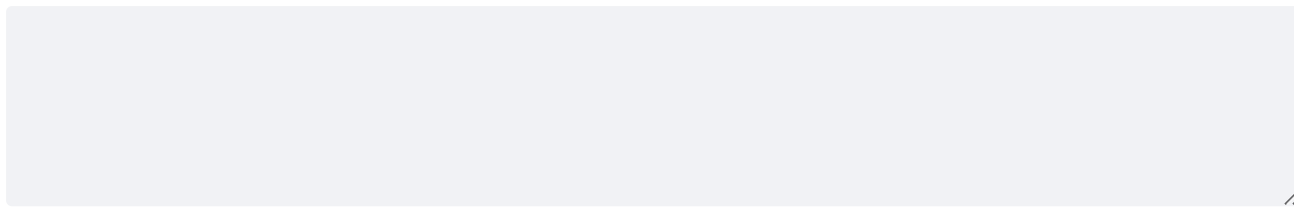
Dyskretny urok sondaży

Po co w takim razie podobne badania? Z jednej strony można powiedzieć, że pomimo swojej nieprecyzyjności, pełnią one istotną psychologiczną rolę, która wydaje się przez lata niezmienna. Odpowiadają na zapotrzebowanie partii politycznych do tworzenia, a nie opisywania rzeczywistości. W tym przypadku, choć brzmi to nieintuicyjnie, prawie 50 proc. dla opozycji na okładce tabloidu działa na korzyść partii rządzącej. Dlaczego? Ponieważ wzmacnia czynnik, który z innych – wewnętrznych badań – okazuje się najważniejszy dla ponownego zwycięstwa. Mobilizuje własny elektorat do głosowania, w nadziei, że widząc podobne słupki poparcia, poczuje się on zagrożony.

Właściwie we wszystkich wariantach, które zamówiła partia Jarosława Kaczyńskiego, niezmiennie wychodziła bowiem ta sama zależność – im większa mobilizacja, tym wyższy wynik – łącznie z opcją możliwości odrzucenia weta prezydenta. Bez strachu o odebranie „zdobyczy socjalnych”, wielu letnim wyborcom PiS-u, jak kiedyś wyborcom Platformy - może nie zależeć na aktywnym udziale w głosowaniu. Pomyślą: „skoro wszystkie sondaże dają zwycięstwo, to o co mamy się bić”?

Źródło: Marcin Makowski, *Makowski: „Sondażokracja. Jak nie zwariować w przedwyborczym wysypie sondaży?*, 4.10.2019 r., dostępny w internecie: opinie.wp.pl [dostęp 5.01.2021 r.].

Rozstrzygnij, na czym polega psychologiczna rola sondaży, która wyjaśnia zjawisko przedstawione w tekście.

Przeczytaj tekst i rozwiąż zadanie.

” Marcin Makowski

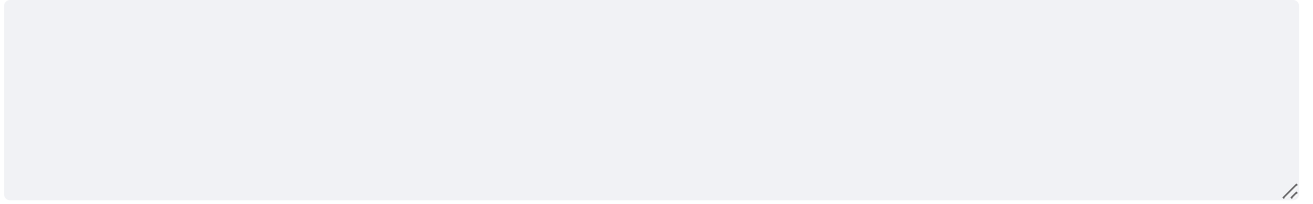
Makowski: „Sondażokracja. Jak nie zwariować w przedwyborczym wysypie sondaży?

Komu ufać, jak sprawdzać?

Warto również sprawdzać, kto robi badania. Często są to bowiem firmy powiązane personalnie z partiami politycznymi albo w przeszłości całkowicie nierzetelne. Cały proces trwa często długo i w momencie zbierania danych, mogą być one nieaktualne w chwili publikacji, ponieważ po drodze wydarzyła się istotna afera. Wynikiem, w bardzo prosty sposób da się też manipulować poprzez odpowiedni dobór pytań. Nie jest tajemnicą, że odpowiedź niezwykle często uwarunkowana jest sugestią, którą przemycą się na starcie. Na koniec warto jednak wrócić do banału, ale niczego lepszego w tej kwestii nie wymyślono. Bez względu na słupki poparcia konkretnych formacji, zawsze ostatecznie wybory są jedynym i miarodajnym sondażem. Często niewielkie zmiany poparcia na granicy błędu statystycznego (jak np. Wolność i Zjednoczona Lewica o włos poza Sejmem), mogą zmienić cały układ sceny politycznej w Polsce. Dlatego tak głośno trzeba powtarzać – nie wierzcie sondażom, wierzcie swojemu sumieniu i rozumowi. Do ostatniej minuty i ostatniej skreślonej kratki na karcie do głosowania, piłka w grze.

Źródło: Marcin Makowski, *Makowski: „Sondażokracja. Jak nie zwariować w przedwyborczym wysypie sondaży?*, 4.10.2019 r., dostępny w internecie: opinie.wp.pl [dostęp 5.01.2021 r.].

Rozważ, co, zdaniem autora, warto sprawdzić, by uznać badanie za wiarygodne. Sformułuj propozycje pytań, które warto zadać w odniesieniu do badania.

//

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Rabięga

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022

Temat: Kształtowanie się opinii publicznej

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń:

9) analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków;

X. Kontrola władzy. Uczeń:

1) wykazuje możliwość wpływu opinii publicznej i zachowań politycznych społeczeństwa na decyzje polityczne władz różnego szczebla.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- rozważa znaczenie opinii publicznej w państwie demokratycznym;
- analizuje czynniki wpływające na kształtowanie opinii publicznej;
- charakteryzuje najważniejsze ośrodki badania opinii publicznej w Polsce.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- śniegowa kula.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przed lekcją chętne/wybrane osoby przygotowują prezentację na temat:
Charakterystyka wybranych polskich i światowych ośrodków badania opinii społecznej.

Faza wstępna:

1. Przedstawienie tematu „Kształtowanie się opinii publicznej” i celów zajęć.
2. Śniegowa kula. Uczniowie w parach przygotowują definicję opinii publicznej/społecznej. Następnie łączą się w czwórki, porównują swoje pomysły, dyskutują i tworzą wspólną wersję propozycji. W kolejnym kroku łączą się w ósemki i coraz liczniejsze grupy, aż powstanie ogólnoklasowa wersja definicji. Chętna/wybrana osoba zapisuje propozycję na tablicy.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie zapoznają się z materiałem „Znaczenie opinii publicznej” i „Kształtowanie opinii” z sekcji „Przeczytaj”. Następnie wymieniają się swoimi spostrzeżeniami i dyskutują na temat tego, jakie znaczenie ma opinia publiczna i co ją kształtuje.
2. Przedstawienie uczniowskiej prezentacji dot. ośrodków badania opinii społecznej. Reszta klasy może zadawać prelegentom pytania.
3. Uczniowie indywidualnie wykonują polecenie nr 1 z sekcji „Przeczytaj” – analizują dane dotyczące zaufania Polaków do polityków i przedstawiają swoje opinie na temat zmian

w rankingu. Przez głosowanie mogą stworzyć własny ranking polityków, do których mają zaufanie.

4. Uczniowie zapoznają się z multimediami w sekcji „Film”. Wynotowują najistotniejsze informacje. Następnie wykonują polecenia i ćwiczenia dołączone do materiału. Wspólne omówienie odpowiedzi.
5. Uczniowie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenia nr 5–8. Następnie konsultują swoje rozwiązania z inną parą uczniów i ustalają jedną wersję odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Chętne/wybrane osoby dokonują podsumowania zajęć ze swojego punktu widzenia.
2. Omówienie przebiegu zajęć, wskazanie mocnych i słabych strony pracy uczniów, udzielenie im informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. Napisz krótką notatkę, uwzględniając w niej najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

- Czesław Mojsiewicz, *Rola opinii publicznej w polityce*, repozytorium.ukw.edu.pl.
- Piotr Pacewicz, *Tajemnice exit poll, czyli jak Ipsos obliczy wynik wyborów, który zobaczymy o 21. „Są nerwy”*, 12.07.2020 r., oko.press.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimediu:

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Film”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.